

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

№.....

..... 2019 г.

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД

от Красимир Вълчев - министър на образованието и науката

Относно: *проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание на чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам на Вашето внимание проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет.

С настоящия проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет се предлагат изменения и допълнения в Постановление № 162 на Министерския съвет от 2001 г. за определяне на диференцирани нормативи за издръжка на обучението за един студент по професионални направления (обн., ДВ, бр. 59 от 2001 г.), Постановление № 328 на Министерския съвет от 30 ноември 2015 г. за определяне на средствата от държавния бюджет за издръжка на обучението в държавните висши училища в зависимост от комплексна оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда (обн., ДВ, бр. 94 от 2015 г.), Постановление № 90 на Министерския съвет от 26.05.2000 г. за условията и реда за предоставяне на стипендии на студентите, докторантите и

специализантите от държавните висши училища и научни организации (Обн., ДВ, бр. 44 от 2000 г.) и Постановление № 64 на Министерския съвет от 25.03.2016 г. за условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане на Списък на приоритетните професионални направления и на Списък на защитените специалности (ДВ, бр. 69 от 2016 г.).

В Постановление № 162 на Министерския съвет от 2001 г. за определяне на диференцирани нормативи за издръжка на обучението за един студент по професионални направления предложените промените се изразяват в промяната на някои от коефициентите, по които се умножава базовия норматив за издръжка на обучението:

- Увеличават се коефициентите за професионални направления „Педагогика“, „Педагогика на обучението по...“, и „Теория и управление на образованието“ за първи курс от 1,25 на 1,60 през настоящата учебна година;
- Увеличават се коефициентите за професионални направления „Икономика“, „Администрация и управление“ и „Туризъм“ за първи курс от 1,15 на 1,60 през настоящата учебна година;
- Увеличават се коефициентите за професионални направления "Социология, антропология и науки за културата", "Филология", "История и археология", "Философия", "Религия и теология", "Психология", "Социални дейности", "Право", "Обществени комуникации и информационни науки", "Политически науки" за първи курс от 1,85 на 2,00 през настоящата учебна година;
- Увеличават се коефициентите за професионални направления "Математика", "Информатика и компютърни науки", "Биологически науки", "Химически науки", "Физически науки", "Науки за земята", "Електротехника, електроника и автоматика", "Машинно инженерство", "Комуникационна и компютърна техника", "Енергетика", "Транспорт, корабоплаване и авиация", "Архитектура, строителство и геодезия", "Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми", "Металургия", "Химични технологии", "Биотехнологии", "Хранителни технологии", "Горско стопанство", "Общо инженерство", и "Материали и материалознание" за първи курс от 2,80 на 3,00 през настоящата учебна година;
- Увеличават се коефициентът за професионално направление „Обществено здраве“ за първи курс от 2,40 на 2,50 през настоящата учебна година;

- Увеличават се коефициентите за професионални направления "Растениевъдство", "Растителна защита" и "Животновъдство" за първи курс от 4,80 на 5,00 през настоящата учебна година;
- Увеличава се коефициентът за професионално направление "Национална сигурност" за първи курс от 2,80 на 3,00 през настоящата учебна година, с изключение на провежданото му обучение от военните академии, висшите военни училища и Академията на МВР, за които коефициентът е 7,81;

Предложените промени на коефициентите по групи професионални направления ще обхванат студентите и докторантите в първи курс на обучение, приети през учебната 2019/2020 година и са съответно:

- за професионални направления „Педагогика“, „Педагогика на обучението по...“, и „Теория и управление на образованието“ – 4 353 студенти в редовна форма на обучение и 1 094 в задочна форма на обучение, както и 204 докторанти в редовна форма на обучение и 72 в задочна форма на обучение;
- за професионални направления „Икономика“, „Администрация и управление“ и „Туризъм“ – 5 952 студенти редовна форма на обучение и 597 в задочна форма на обучение, както и 204 докторанти в редовна форма на обучение и 113 в задочна форма на обучение;
- за професионални направления "Социология, антропология и науки за културата", "Филология", "История и археология", "Философия", "Религия и теология", "Психология", "Социални дейности", "Право", "Обществени комуникации и информационни науки", "Политически науки" – 5 160 студенти в редовна форма на обучение и 754 в задочна форма на обучение, както и 424 докторанти в редовна форма на обучение и 128 в задочна форма на обучение;
- за професионални направления "Математика", "Информатика и компютърни науки", "Биологически науки", "Химически науки", "Физически науки", "Науки за земята", "Електротехника, електроника и автоматика", "Машинно инженерство", "Комуникационна и компютърна техника", "Енергетика", "Транспорт, корабоплаване и авиация", "Архитектура, строителство и геодезия", "Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми", "Металургия", "Химични технологии", "Биотехнологии", "Хранителни технологии", "Горско стопанство", "Общо инженерство", и "Материали и материалознание" – 13 353 студенти в

редовна форма на обучение и 2 908 в задочна форма на обучение, както и 573 докторанти редовна форма на обучение и 225 в задочна форма на обучение;

- за професионално направление „Обществено здраве“ - 392 студенти в редовна форма на обучение и 97 в задочна форма на обучение, както и 18 докторанти в редовна форма на обучение и 20 в задочна форма на обучение;
- за професионални направления "Растениевъдство", "Растителна защита" и "Животновъдство" - 555 студенти в редовна форма на обучение и 394 в задочна форма на обучение, както и 15 докторанти в редовна форма на обучение и 7 в задочна форма на обучение;
- за професионално направление "Национална сигурност" - 122 студенти в редовна форма на обучение и 82 в задочна форма на обучение.

С предлаганите промени в Постановление на № 328 на Министерския съвет от 2015 г. се прецизират отделни елементи и се усъвършенства механизмът за диференцирано финансиране, запазвайки концепцията, заложена в Закона за висшето образование (ЗВО) и подзаконовите нормативни разпоредби. В Плана за изпълнение на Стратегията за развитие на висшето образование в Република България за периода 2014 - 2020 г. е предвидено делът от средствата за издръжка на обучението, които се получават въз основа на комплексна оценка за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда, да достигне 60 на сто през 2020 г. Тези параметри бяха заложиени с последните изменения на ЗВО.

Комплексната оценка за качеството на образованието се формира на базата на индикатори със съответна тежест, групирани по основни дейности в образованието като учебен процес, научни изследвания и реализация на пазара на труда. За информационна база на индикаторите се използва Рейтинговата система на висшите училища в Република България, администрирана от Министерството на образованието и науката. В комплексната оценка са включени индикатори, за които е налице пълна, точна и проверима информация.

Една от водещите политики на Министерството на образованието и науката е свързана с оценката и развитието на висшето образование в страната и повишаване на ефективността на публичните разходи в сектора. В този контекст е отчетена необходимостта от инвестиции в определени области на висшето образование за осъществяване на подготовката на специалисти съобразно нуждите на българската икономика.

С предложените промени, определящи финансирането на държавните висши училища в България, се продължава политиката, заложенa в Стратегията за развитие на висшето образование за концентриране на финансирането в професионалните направления и висшите училища, получили по-висока оценка за качество и съответствие с потребностите на пазара на труда, реструктуриране към професионални направления, за които се очаква бъдещ недостиг от кадри на пазара на труда и насърчаване на профилната оптимизация. Те са израз на усилията, които Министерството на образованието и науката полага за повишаване ефективността на публичните разходи в системата на висшето образование. Необходимостта от корекция на съотношенията в нормативите между отделните професионални направления възниква от създадения към момента дисбаланс в държавното финансиране и това е видно от публично достъпните отчети за касово изпълнение на бюджетите на държавните висши училища. Притежаването на огромни наличности по сметките от определени висши училища, обучаващи студенти и докторанти само в една от областите на висше образование, е индикатор за неефективност на публичните разходи.

На следващо място сред мотивите е уеднаквяване на образователната инфраструктура в страната с европейската практика по отношение на държавното финансиране. В изследване на Националния център за информация и документация на тема „Модели на публично финансиране на висшето образование. Нова програма на Европейския съюз за развитие на висшето образование“ е направен анализ на финансирането на висшето образование в редица европейски държави. Видно от него съществува голяма диференциация на финансиране, най-вече на база постигнати резултати в областта и стимулиране на иновациите. Различните области на висше образование също биват финансирани с различни коефициенти и тежести, като отношението между най-силно финансираните професионални направления и най-слабо финансираните е не по-голямо от 5 към 1. При сега действащите разпоредби на Постановление № 162 на Министерския съвет от 2001 г. се наблюдава наличие на почти двойно по-големи диспропорции между отделните професионални направления, тъй като за професионалните направления „Медицина“, „Стоматология“ и „Фармация“ диференцираният норматив е в размер 8,50, докато при „Икономика“, „Администрация и управление“ и „Туризм“ е 1,15.

Предложени са и промени в Постановление № 90 на Министерския съвет от 2000 г. за условията и реда за предоставяне на стипендии на студентите, докторантите и

специализантите от държавните висши училища и научни организации, с които се предвижда студентите, приети за обучение в годината на придобиване на средно образование в държавни висши училища, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението им по специалности от професионални направления “Педагогика“, “Педагогика на обучението по...“, “Машинно инженерство“, “Електротехника, електроника и автоматика“, “Енергетика“, “Транспорт, корабоплаване и авиация“, “Материали и материалознание“, “Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми, “Металургия“, “Химични технологии“, “Общо инженерство“ и по защитената специалност „Хидростроителство“ от професионално направление „Архитектура, строителство и геодезия“, да получават стипендии в размер на 100 лв., когато отговарят на едно от следните условия:

1. индивидуалният резултат от държавния зрелостен изпит по учебния предмет Български език и литература е в десет на сто от най-високите резултати за страната за учебната година на придобиване на средно образование и индивидуалният резултат от втория задължителен държавен зрелостен изпит или от задължителния държавен изпит за придобиване на професионална квалификация е равен или е над средния за страната резултат от съответния изпит за учебната година на придобиване на средно образование;

2. индивидуалният резултат от държавния зрелостен изпит по учебния предмет Български език и литература е равен или е над средния за страната за учебната година на придобиване на средно образование и индивидуалният резултат от втория задължителен държавен зрелостен изпит по учебния предмет Математика, Физика и астрономия или Химия и опазване на околната среда е в тридесет на сто от най-високи резултати за страната от съответния държавен зрелостен изпит за учебната година на придобиване на средно образование.

Средствата за този вид стипендии се планират по висши училища съобразно броя на такива студенти - стипендианти от предходната учебна година (индикативно 310 студенти).

Стипендиите се отпускат за всеки учебен семестър и се изплащат за 5 месеца за всеки месец поотделно. Отпускат се от началото на първата година на обучение със заповед на ректора, като от втория и следващи семестри на обучение се изисква минимален среден успех 4.00. Стипендията се получава независимо дали студентът получава други стипендии по реда на Постановление № 90 на Министерския съвет от 2000 г.

Предлага се Министерството на образованието и науката да публикува резултатите от държавния зрелостен изпит и държавния изпит за придобиване на професионална квалификация за текущата учебна година на официалната си интернет страница до края на месец юни. Видът на документите и срокът за подаването им за получаване на стипендията се определят от висшето училище и се разглеждат от комисия, определена със заповед на ректора.

Средствата за стипендии за учебната 2020/2021 година се планират по висши училища съобразно броя на студентите, отговарящи на описаните условията, приети за обучение през учебната 2019/2020 година. Предложените промени се предвижда да се прилагат за студентите, приети за обучение в първи курс от учебната 2020/2021 година.

Това изменение има за цел да мотивира завършващите средно образование с най-високи резултати от държавния зрелостен изпит и държавния изпит за придобиване на професионална квалификация да изберат и да се обучават за придобиване на висше образование по специалности от професионални направления с особена значимост за развитието на страната.

Целевото предоставяне на стипендии на изявени ученици за обучение по специалности от професионални направления “Педагогика“ и “Педагогика на обучението по...” е обусловено от визията на Министерството, че нивото на подготовка на педагогическите кадри, на учителите на бъдещето, ще доведе до навлизането на нови технологии при обучението, до утвърждаване на компетентностен подход в модела на преподаването, ще повиши качеството на продукта на образователната ни система, ще предпостави позитивната промяна в обществото.

Най-добре развити индустриално и технологично са държавите, в които най-добрите ученици стават инженери. Това е мотивът целевите стипендии да бъдат предоставяни на зрелостници с високи индивидуални резултати на матури по втория задължителен държавен зрелостен изпит по учебния предмет Математика, Физика и астрономия или Химия и опазване на околната среда, избрали да се обучават в държавни висши училища по специалностите от професионални направления “Машинно инженерство“, “Електротехника, електроника и автоматика“, “Енергетика“, “Транспорт, корабоплаване и авиация“, “Материали и материалознание“, “Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми, “Металургия“, “Химични технологии“ и “Общо инженерство“.

Предоставянето на стипендии за обучение по специалността „Хидростроителство“ е особено важно в национален план предвид възникналата необходимост от висококвалифицирани специалисти през последните години във връзка с определени метеорологични и климатични ситуации. Това е от значение не само за компетентната експлоатация на водните басейни и безопасността на населението, стопанската инфраструктура и околната среда, но има пряко отношение и към националната сигурност.

Предложеният проект на акт ще обхване 33 държавни висши училища, 4 държавни висши военни училища към Министерство на отбраната и Академията на Министерството на вътрешните работи, в които се обучават общо 178 098 студенти и 5 090 докторанти в редовна и задочна форма на обучение. В държавните висши училища съответно 171 420 студенти, в държавните висши военни училища – 5 254 студенти, в Академията на Министерството на вътрешните работи – 1 424 студенти.

След подробен анализ на действието на различните норми на Постановление № 64 на Министерския съвет от 2016 г. относно условията и реда за утвърждаване на броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища бяха идентифицирани някои възможности за усъвършенстване на нормативната уредба, което да доведе до подобряване на механизма за изпълнението им, изразяващи се в следните по-съществени изменения и допълнения:

1. Заявките на висшите училища за броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението им за предстоящата учебна година, да се правят и внасят в Министерството на образованието и науката в срок до 10 февруари, вместо, както досега, до 20 февруари;

2. Предвижда се броят на приеманите за обучение студенти и докторанти по държавни висши училища и по професионални направления да се определя като произведение от максимално допустимия брой на приеманите за обучение студенти и докторанти по съответното професионално направление за всички държавни висши училища и разпределителен коефициент за всяко висше училище по съответното професионално направление.

3. Максимално допустимият брой на приеманите за обучение студенти и докторанти по съответното професионално направление за всички държавни висши училища се определя въз основа на политиката за определяне на оптимален общ брой на

приеманите студенти и докторанти, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението им, спрямо броя на завършващите средно образование в съответната учебна година и обвързване профилната структура на висшето образование с потребностите на пазара на труда и на обществото.

Разработена е Методика за определяне на разпределителен коефициент за всяко висше училище по професионално направление.

Предложените промени имат за цел да надградят провежданата от Министерството политика за обезпечаване пазара на труда с необходимите кадри, придобили съответната степен на висше образование, в средносрочен и дългосрочен план. Те следва да ограничат ефекта от множеството случаи, в които акредитираните по предложение на висшите училища нови за тях професионални направления и специалности, често неефективни и дублиращи подобни в други висши училища, са довели до пренасищане с кадри в едни направления и професии за сметка на недостиг в други.

С предложения акт ще продължи да се регулира приемът, респективно финансирането на определени професионални направления, в които дадено висше училище не успява да се конкурира успешно с останалите. Това ще го мотивира да фокусира усилията си главно в направленията, в които обучението е с достатъчно високо качество и добра реализация на студентите.

Водеща при определянето на приема в държавните висши училища, за които държавата предоставя средства за обучението им, е оценката на потребностите на пазара на труда в национален план. Максимално допустимият брой на приеманите за обучение студенти и докторанти по всяко професионално направление ще бъде дял от общия брой, определен въз основа на броя на завършващите средно образование в съответната учебна година и обвързване на профилната структура на висшето образование с потребностите на пазара на труда и на обществото. Това ще осигури както предвидимост на приема, така и възможност за прогнозиране на очакваните кадри, които през конкретни периоди ще се реализират на пазара на труда. По този начин в средносрочен план държавата няма да разходва средства за издръжка на обучение по специалности, за които няма възможност за пълноценна реализация на придобитото висше образование.

Чрез предложената методика приемът в държавните висши училища по професионални направления и специалности от регулираните професии се разпределя по един по-ефективен начин, съобразен с политиката на държавата за обвързване

профилната структура на висшето образование с потребностите на пазара на труда и на обществото. Приемът за всяко висше училище по дадено професионално направление както и досега е функционално зависим от качеството на провежданото обучение, но е обвързан и с определяне броя на приеманите студенти по същото професионално направление в останалите държавни висши училища и е част от общия брой студенти, определен като необходим за националната икономика.

При досега действащата методика от учебната 2016-2017 година беше определян максимално допустим брой студенти по съответното професионално направление за всяко висше училище. Общият брой на приеманите студенти в национален план в държавните висши училища по всяко професионално направление беше сбор от този, определен за всяко висше училище по съответното професионално направление.

Необходимите средства за предложените промени в Постановление № 90 на Министерския съвет от 2000 г. са в размер на 100 000 лв. и 8.7 млн. лв. за изменението на Постановление № 162 на Министерския съвет от 2001 и Постановление № 328 на Министерския съвет от 2015 г. Същите ще се реализират в рамките на бюджета на Министерство на образованието и науката и утвърдените средства за държавните висши училища със Закона за държавния бюджет за съответната година.

Промените в четирите нормативни акта се предвижда да влязат в сила от 1 януари 2020 г. предвид Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г., според който следва средствата да се предоставят от 1 януари 2020 година.

Очакваните ползи пряко кореспондират с формулираните цели и са в посока решаване на дефинираните проблеми.

По проекта на акт е изготвена частична предварителна оценка на въздействието. Съгласно разпоредбата на чл. 26, ал. 3 от Закона за нормативните актове по проекта на акт са проведени обществени консултации, като проектът на постановление за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет, докладът на министъра на образованието и науката, частичната предварителна оценка на въздействието и становището на дирекция „Модернизация на администрацията“ в администрацията на Министерския съвет са публикувани на Интернет страницата на Министерството на образованието и науката и Портала за обществени консултации.

Приложеният проект на постановление на Министерския съвет няма да окаже пряко и/или косвено въздействие върху държавния бюджет, поради което към проекта е

приложена финансова обосновка съгласно приложение № 2.2 към чл. 35, ал. 1, т. 4, буква „б“ от Устройствения правилника на Министерския съвет и на неговата администрация.

Проектът на Постановление не съдържа разпоредби, транспониращи актове на Европейския съюз, поради което не е приложена справка за съответствие с европейското право.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

С оглед изложеното и на основание чл. 8, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация предлагам Министерският съвет да разгледа и приеме предложението проект на Постановление.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ

Министър на образованието и науката

ПРОЕКТ!